

შავი ლიხა			
თვე	მან.	კ.	თვე
12	10	6	6
11	9	5	5
10	8	4	4
9	7	3	3
8	6	2	2
7	5	1	1

ცხელი ნომერი — ერთა შურა

ივერი

გაზეთის დასაყვებად და ყოველ განცხადებასა დასაყვებად უნდა მიჰყვაროდნენ: თვითონ რედაქციის ფრეზის სტატიის, პასპორტის სსელი, № 5, სი- დეკლის საგაბოს, გოლიფის პრისპექტი, წყაროების განაგრეცელ სსოვადიგის გან- ცელობას სთავად-ახსოვო ბაჟის სსელი სს- სანლის ქუჩაზე. ფსი განცხადებასა: ჩვეულებრივი სტრუქონი რვა გვერდი.

1877—1888

საპალიტიკო და სალიტერატურა გაზეთი

1877—1888

„ივერიის“ რედაქცია

გადავიდა ასალს სადგომში: ფრეზის ქუჩა, სსელიწყო ბანკის ვერდსად, ბსკაძის სსელი, № 5, მესამე სარ- თული.

ტფილისი, 2 აგვისტო

არც ერთი სენი ადამიანის იმის- თანა საზარელი და საშიფელი არ არის, როგორც ცოცხალი. მართა- ლია, მეცნიერებასა სსელიფან პას- ტრის დავაწითი იქამდე მიადგია, რომ ეს საშიფელი ჭირი ცოტად თუ ბევრად შეუძლებელი იქნებოდა, ანუ კაცობრიობას, მაგრამ უნდა წამოვიდეთ იქამდე ჯერ კიდევ შორს არაან კაცობრიობა მეცნიერნი. ბევრს იბანას, ბევრს ირწმუნებინ, რომ ვითამც ამა-და-მა კაცსა სა- ციკრველი წამალი იცის და დატო- ფინებულს არჩენსო, მაგრამ და- ბეჯითებით თქმა არ შეიძლება, რომ ცოცხალი წამალი უნდა იქნებო- დესო. ადამიანის გონებას ბევრი რამ შეუძლიან და მის ყოველად შეძლებლობას იმედს უნდა ვა- ქონიოთ, რომ დღეს თუ ხვალე მეცნიერება მაგ წამალსაც მიადგენს და დაიხსნის ადამიანს იმ საშიფ- ლის ჭირისაგან, რომელსაც ცო- ფი ჰქვინ. მინამეც ეს მოხდება, ადამიანს სხვა არა დარჩენიარა, რომ რაც შეიძლება შეაცოცხლოს შემთხვევა და ცოცხალი იქნას, ანუ, უკეთ ვთქვათ, მიზეზი და ცოცხალი- ნებისა ცოტად თუ ბევრად თავიდა- მიცლიოს.

ცოცხალი, როგორც მოცხსენება მკითხველს, არ აუნდადებოდა ადამიანს უკნისადა, თუ კაცს ნა- ბენი არ არის ცოცხლისი პირუ-

ტყვისაგან. პირუტყვისა შორის ზო- გი შინაურნი, მაგალითად და- დი და კატა, რომელთაც აუნ- დებთ სოფელე ცოცხალი და ზოგი ვა- რეული, მაგალითად მკელი. მე- ვი, რომელსაც ისე ხშირად არ ჰხვდება კაცი, იშვითად შეიქმნება ხოლმე მიზეზად ადამიანის კაცო- ფინებისა. ნამეტნავად ქალიქმში მცხოვრებნი ამ მიზეზს მოკიდე- ბულნი არიან. ძაღლი და კატაუკი, რომელიც თითქმის ყოველს მო- სასწესს ჰყავს სახლში, სოფელსა, თუ ქალაქებში, უმთავრესნი მიზე- ზნი არიან საშიფელის სენის მო- დებისა და გავრცელებისა. მასსა- დავეცი, თუ მიზეზის მორიდება და მკურნალობა აქ საქმეს უზღვევს რას- მე, კაცს აქ უნდა ეიბოს წამალი, ესე იგი, ამ მხრით უნდა ეცადოს რამოდენად შესაძლოა გააბათი- ლოს ცოტად თუ ბევრად მიზეზი და ცოცხალი იქნას.

რუსეთის გაზეთები გვაწვებენ, რომ მთავრებას სწორედ ამ მხრით მიუტყვიან ურთადად ამ საქმისა- თვის. სამკურნალო დეპარტამენტს შინაურთა საქმეთა სამინისტროსას ეხლახან შეუდგინა ვრცელი პრა- ექტი და ამ პრაქტიკში ჩამოთვლი- ლიან დონს-ძიებანი, მიმართულნი მასზედ, რომ რაც შეიძლება შეუ- ციტავოს ადამიანს შემთხვევა ცო- ფისის პირუტყვისაგან დაუბნისა. ამ დონს-ძიებანი შორის მოხსე- ნებულიან შემდეგი: 1) აკრძალული იქნას ქუჩაში გაშვება ძაღლისა, თუ პირ-ყურდი არ იქნება, ისე- რი რომ აწილის სმა შეეძლოს. 2) უპატრონო ძაღლსა და ძაღლი და კატა, საცა შეჰხვადეთ, დაჭოცონ. 3) ძაღლის პატრონებს გადასახა- დი და ევადოთ და ამ გზით მოგრო- ვილის ფულით ეძლიოს გასამრ- ჯელი საკუთრად ამ საქმისათვის

დანიშნულს ზედამხედველს კომი- ტეტსა, ანუ მოხედვესა. ზომა- გადასახადისა, იმაზედ ქმნება და- მოკიდებული თუ, — საჭიროე- ბისათვის ჰყავთ პატრონებს და- დეები. მაგალითად, ხდელის პა- ტრონებს სოფლებში შეუდგინ- ექმნებათ ქალაქში მცხოვრებთა წი- ნაში, რადგანაც მოქალაქებს და- დი უფრო ქეივისა და სიამოვნე- ბისათვის ჰყავთ, ვიდრე საჭიროე- ბისათვის, და 4) თითო მოკლულს მკვლეზედ ჯილდოთ საფასურისა დახდებულად.

ამ ეხმადო, ამბობენ გაზეთები, ეს პრაქტიკი სამკურნალო დეპარ- ტამენტსა გავუზავნა უცლია გუბერ- ნატორუსა და აზრი მოსთავა. როცა ეს აზრები მოიკრებიან, გა- დისინჯება და ვერე მოაზრებულ- დი პრაქტიკი წარდგინდოთ იქმე- ბა დასამტკიცებლად ჩანონ-მდე- ლიანს წყისათა.

აზრი და განზრახვა ამ პრაქტი- კისა მეტად მოსწონია და თანა- საგრანობი. ეს კია, რომ გარდა- დეპარტამენტსა ქალაქში ძაღლი მართ- დი მართო ქეივისა და სიამოვნე- ბის სავანად და აქ არავითარნი ხელ- შეკრულობა არ უნდა ექიმოს ქა- ლაქში მცხოვრებებსა. სოფელიურ- უხადლოდ ვერ გასძლებს, სო- ფელში ძაღლი უარყოფილი, პატ- რონისა სოფელისა ვეზო-დადე- ბისა, იგი უფვა სოფელში სახლს- დარაჯად, იგი უცლის ცხვარს, ძროხას, დონს, ცხენს და უიბი- სოდ არც ერთს სოფელისა ერ- თის ფეხის გადადგამაც არ შეუძ- ლიან. ეს განსხვავება სოფლისა და ქალაქისა მართალია წინად და- ნა- ხელისა სამკურნალო დეპარტამენ- ტისაგან, ჩვენის ფიქრით, ძვე- ლის პატრონი სოფელიურ სრუ- ლად ამოშვეული უნდა იყოს

განდასახადისაგან. ეს მით უფ- რთა ადვილი საქმეა სოფლისა- თვის, რომ იქ ამის ზედამხედველი მოხედვე შესაძლოა მეტიც იყოს იმ გზით, რომ ეს ზედამხედველო- ბა ჩაჰბარდეს სოფლის ნაცვალს, რომელსაც არავითარი გასამრჯე- ლო არ ეძლევა და არც იმადე- ნა საქმე აქვს თავის ნაცვლობისა, რომ ამ მხრითაც არ გაუძვეს სოფელსა და იმის საჭიროებას.

ასალი ამბავი

* * * ამ თვისი პირველს სომხების ეკს- ლისის დღეობა იყო — წინააშრო- ბა. წინააშურის ეკლესია მდებარე- ბისა ქალაქის სამხრეთ-დასავლეთს, თელეთის მთის ქვეშ, სადაც ვერო- ბებზე გაშენებულია მშენებრი წინაა- შურის ბაღი. ამ დღეობაზე დიდ-ძა- ლი ხალხი დაესწრო, განსაკუთრებ- თა სომხობა და აგრეთვე ქართველობა. ამ ეკლესიას მიუღის ორი გზა, ერ- თი ბილიკი, ქვეითათვის და მეორე- თი სოფელი, ორივე გზა ეკლესიის მასლობლად უფრთდება ერთმანეთს, სადაც ორღობა, აქ იმოდენად ეწე- რებათა, რომ ორის ეტლს ძალიან უპი- რობათ ერთმანეთის ახვევა და ამას თანვე ფეხით მოსიარულენიცი დიდის დეპარტამენტის მიღობა-მოღინა. ქე- ივი ძალიან განაღებულა იყო წინა- აშურის ბაღებში. ზურნა-დღის ხმა და „არღისა“ გასმოლა, უწყობდა და ჩხუბი არაფერი მომხდარა. მარ- ჯალი, ერთმა იმერელმა იძრო ხან- ჯალი, მგზობა საქმეზედ წაართვის პოლიციელებმა.

* * * ამ ვხად ქართლის თეატრის შეკეთებას შეუდგინე. უნდათ განა- ხ- ლად და უფრო უკეთ მოაწონოთ თე-

ატრის დარბაზი შიგნიდან და მოაცი- ლონ ის თითო-ორიოა უხეზბულო- ბა, რომელიც წარსულის ზამთრის განმელობაში აღმოჩნდა.

* * * 24 ილისს კაცეში იქაურს ქართველობას გაუმართავს სიერობა კაცეში ქართლის სკოლის სახარ- გებლოდ. სიერობას მშენებრად ჩა- უყვია. შემოსავალი ყოფილა 1,200 მან. აქედამ დაზარჯული ორმოც-სამ- ცოც თუნამდე და სამოც თუნამდე-კი ნალი დარჩინლა.

* * * გუშინ რუსეთიდან ფოსტა არ მოსულა და არც წერილობა და არც გაზეთი არ მივაყვლილა.

* * * გარდა: დიდების მიმაბეთი პა- ტრია ბაუშეშვიც დაიწვეს ქურდობა. ამ ცოტა ხანში ორმა თუ სამმა წ-8 წლის ბიჭებმა მ. ს. — შვილის ცალს მოჰპარეს 18 მან. ბაუშეშვიც მშენებრად, რომ ს. — შვილის ცალს ყუთში მუკი ჰქვინა; ჩირდეს ეს კარში გამოსულა, შესულან და, ყუთ- ში რაც ფული ყოფილა, მთლიად ამოღლიათ. შემდეგ წასულან ბაზარ- ში, უყრდნელდნენ, საქმელები და დაუსყიათ ბანზედ ქეიფის წევა. ამ დროს ს. — შვილის ცალს ჩირდეს გუ- ლისთესიცი ცალევა ყუთი და ფული იქ აღარ უნახავს. მაშინვე ექვი პატარა მოქეიფებზე მოუტანია და დაუსყია თვალურისა ღვევა. ამასობაში შეა- მინა თუმი, რომ ბაუშეშვიც ერთს ადგი- ლად დაუსყეს მიწის ჩიქვინა, რომელსაც ისინი მოაზრდნენ ამ დიგოს, მივიდა, მოსჩიქნა მიწა და შვე ნახა ი მან. ამხველ ს. — შვილის ცალმა მაშინვე შეატყობინა ბაუშეშვიცს პატრონებს. პატრონებმა დაუჩრიკეს ვიბებმა ბაუ- შეშვიცს და ერთს მთავანს უბოგნეს I მან. და მ. ს. კა. მასუკან დაუსყეს ალერ- სით გამოკითხვა, თუ ვინ მისცა მათ ეს ფული, მაგრამ არა სთქვესრა.

ვალეტონი

ზოგიერთი შიშაი

„ივერიის“ მე-100 №-ში დაჭრილი იყო ერთი ფელეტონად წერი- ლი: „ფიქრი და შიშაი შინა გართე- ყოფილისა“. — რომელიც ჩვენის ახლის ლიტერატურის ორს ხანას, ინტე- რეტგეტის ორს თაობას შეეხება და, წერილის ავტორის აზრით, ამ ორივე სხვა-და-სხვა გზით მაღალს განათლე- ბულს საზოგადოებას ერთმანეთს ადა- რებს. მეტად პატივდებული ავტორის ისეთის დახელოვნებულისა და მკაც- რის კრიტიკით შეუდგა თავისი წე- რილის უმთავრესის სავანს, რომ მიკ- თხელს ძალა-უნებურად აჯერებს და ღრმად ავიჭრებს. ეს კიდევ არაფერი. იგი თავისვე გულ-წრფელის სიტყვა- პასუხით თქვენს გულ-მკერდში თა- ვის თავად იწვევს კეთილშობილურს გრძობას, უნდაგარო სიყარულს ქე- მ- მარტებისა და კეთილისა. ძლიერი სურული მოქმედებისა, ვეცაცური

გრძობა ლირებისა და ელდებულე- ბისა იპრობას თქვენს აზრებს. მარ- თალია, თუმცა თქვენ წერილის და წყებისათაზე ჰგანძობთ ავტორის და- ბოლოების აზრს, ტანში ჭრუნტე- ლი გივლით და სიწითლე ვაგდის- სსხეზე, როდესაც ავტორი ორს თა- ობის ლაქლას და მოქმედებას პირის- პირ ერთმანეთს უყრებს, მაგრამ ეს გარემოება თითონ აღბეჭდულს სავან- ს და ფაქტს უფრო აშკარაწებს და იმ წიკრალაშის მიჰყავს, სადაც თეო- თოეულისათვის ყველაფერი გასაგე- ბია და ნათელი.

აი, ამ ლირებისა და ზედმოქმე- დებით აზრს ასხული ეს ძვირფასი წე- რილი და გვიხარია, რომ შემთხვევა გვეძლევა გამოვსთქვათ ჩვენი აზრი. მართლად და შეუდგომლად სჯის ავტორი, თუ არა, ეს სულ სხვა საქ- მეა. იმან თავისი ფიქრი და მწერე- ლობა საჯაროდ გამოათქვა და, თუ ამ ვაკრულს და მიწინაშეში ჩვეუ ცალ- მხრიობას და, მისთანადე, უცდლობას ვეყოლობთ, — ელდებულნი ვართ მკითხველის საზოგადოების წინაშე ეს

ნაკლი ფიქრით და თან ესთხოვით მკითხველს წაოყენებულს სავანსა და საკითხს ფოთხილის კრიტიკითა და უ- რადლებით ნაუფქრადეს.

როგორც ესთქით, ავტორი აღ- დარებს ორის თაობის დავლს, ჩვენის ახლის მწერლობის ორს ხანას და ამასობს, რომ წინანდელი თაობა ალი- ზარდა მაშინდელ რუსეთის განათლე- ბულ საზოგადოებისა და ლიტერა- ტურის გავლენის ქვეშ და იმან სა- ქართველოში დაბრუნებისათაზეც ამ გავლენის ფერი და ხსიათი მიცა თა- ვის ნაყოფის-მილაქეუობასა და მო- ქმედებასა. საქართველოში პირ- ეველად გაიშა საკუთარი ხმა და ყმაწილე-კაცობის კრებულთა მე- თაურებას უშოზრად მოჰყენეს ის ნა- თელი აზრები, რომელნიც რუსეთის მიწინავე ინტელექციის მკურნა- ლის ნაყოფს შეადგენდა. უმეტელო, თქვენც გავგონებთ, მკითხველო განაგრეცებულად თერგ-დალელული გა- მოვიდა. შემდეგი იმისი მოლოწეობა, ძიობისა და აშანაგაბის გრძობა, იმ-სი მუხუსილელი სინილისა საზოგადო-

სამსახურის ასაგრეხველ თეთი მტრე- ბისაგანაც იყო თითოი საჩენებე- ლობა. ამ ნაირის მოქმედებით თერგ- დალელული ქართლის ქუჩისა, ზნეო-

ბისა, ენისა და მწერლობის გამაღრე- ბისა გულ-წრფელად და სინილისიერად ემსახურებოდაო. რა იყო მიზეზი თერგ-დალელუ- ბის გამაგრეებისა? „თერგ-დალელულები ძლიერნი და გამაგრეებულნი იმტომ გამოდნენ, რომ იმ დროის ნათელი აზრები მართ- ლად უფროსი იყვნენ და განაზოცილე- ლო.“

წინანდელ თაობას, თერგ-დალელუ- ლებს მოჰქევა ახალი თაობა, ე. ი. ის საზოგადოება, რომელიც თერგ- დალელულების შემდეგ ბევრს ჰქვირის ისეთს საპირო ცალკე საქმეზედ, როგორც სკოლა, გაზეთი, თეატრი, ბიბლიოთეკა და სხვა — და — სხვა, მაგრამ არავითარი საზოგადო დე- დაზრობი არ მოქმედებდა. ამ თაობამ არა იცისარა, არც უცხო მწერლობისა და მეცნიერებისა, არც საკუთრის ვითარებისა. აი,

ეს არის უმთავრესად მიზეზი იმისა, რომ ჩვენ ინტელექცია არა გვეყეს, თორემ მოგვეცა დღის წყლობა, რომ ამ შინა დღეა-აზრობა გვეწებოდა და კრიტიკა, ეს აუცილებელი და დაუ- ფსებელი ფარ-ხმალი ყოველის ლი- ტერატურის წარმატებისათვისაო.

ჩვენ სრულად ვეთანხმებით პატე- ცემებში ავტორს, რომ საზოგადო სურ- რათი ძეგლისა და ახლის თაობისა, ლიტერატურის წინანდელისა და ახლის ხანისა ნაშედილად ისეთია, როგორც იმან თვისს წერილში დახატა. ამ აშკა- რა აშაჟის სიმწევედ ყველას თვალში მხედება და გვერდს ვეჩივნი აუცილის. თქმა არ უნდა, რომ თეთოეული ჩვენებანი თან-მოაზრობით ისინების იმ უყეთლოზობადღის გრძობითა და ღრმა რწმენით აღბეჭდულს ორიოდ გამაჩინებს, თითოი საჩენებელს თერგ-დალელულს, მაგრამ შემდგარია ავტორი, როდესაც იგი იმათს მო- ლაქეუობასა და შიამიხობის გავლენას მხოლოდ გარეყანის საქმის მსელე- ლობითა მხსნის. მაშინდელ თა- ობის საქართველოში ჩამოსვლამ

გაცივრეთ და სიტყვები-კი არა. ნიკოლაძის დღისა და მამის გინება-კი ლამაზად ისმოდო, უკანსუხს მოწმებმა ეყვილა. ამ დროს თუმცე სახანაოდ ზღვილი და აქაური მომრიგებელი მოსამართლე, ბ-ნი გუბსონი. აქ მოწმებმა ვარკვეთ ვერ ახერხეს—გუბსონი ჩაერთა საქმეში, თუ პოლიციის მოხელემ მიმართა მომრიგებელ მოსამართლეს რიყეზე სახედადო მუდროების აღსადგენად. ეს-კი ვარკვეთ ახერხა ყველა მოწმებმა, რომ ბათუმის მომრიგებელმა მოსამართლემ ზღვის რიყეზე უბრძანა პოლიციის მოხელეს, რომ წაიყვანა პოლიციის და იქ შეადგენინა ოქმიო. ნიკოლაძემ ვერ თურმე ჰკითხა ბნს გუბსონს: ნება მომცით გეთოთო, ვისთან ვაქტივობა ლაპარაკობო. გუბსონმა უთხრა თავისი ვინაობა. ნიკოლაძემ უთხრა თურმე, რომ თქვენი კომპეტენცია იქნის ანაერკელა. ნიკოლაძის პარის საქმეში ჩაერთო, ამისი თქმა, ვაზის მალერება და უმეტი პარის ვა-დამაქო თურმე ერთი იყო. დედა, მამა, რჯული, სალათია დიარ შე-არჩინა თურმე ნიკოლაძემ გუბსონს და თან იწვედა, რომ ვაზის დიეტა-კორექციამ თურმე დიდი ეფექტობა გამოიჩინა, ვაგდებინა მოსამართლე ხელიდან გაფორმებულს ნიკოლაძეს, რაზე გაფორმა ასე ნიკოლაძემ, მოწმებმა არა სთქვე-რა. ყველა მოწმებმა სთქვეს, რომ გუბსონი თავისთვის იღდა და ნიკოლაძემ ვაზით იწვედა და დედამამას აუბინდა. დღესაც მივიტან და ვერ წარმოადგენია, რა მოკლდა და ნიკოლაძეს ზღვიში, რომ ასე უსაბუთოდ გაღმინდა პოლიციის მოხელე და მომრიგებელი მოსამართლე.

ამ საქმის გამო შეაყენეს წესისამებრ განაჩინა და იმ დღესვე ჩაახანეს ნიკოლაძე ვერ ისევ გამოუშვეს 500 მანეთის თავდებობის ქვეშ.

ბნ ს. წყურთელმა, დამანაშის ექილმა, სისხრე მოსამართლეს, რომ ისაქმე გადავლო, რადგანაც დღეს მოწმები მხოლოდ ბრალდებელს არა და ბრალდებულს-კი ვერ არც ერთი მოწმე არ წარმოადგენია, თუმცა ბეგერი მოწმები ჰყავსო. ვარდა ამისა პოლიციის მოხელე, კორკე-ლია, სამსახურში არ იყო, კორკე-ლია არის დაქვრივია, როგორც დამარწმუნებო. თუ მართლა აღმოჩნდება, რომ კორკელია კერძო კელია და არა პოლიციის მოხელე, მაშინ თავის თავად იბრალდებო. პო-ველი დანაშაულობა კი ნიკოლაძისა, რადგანაც, თუ მართლა მიაყენა შე-რაჩსეყოფა, კერძო კელს მიაყენა და არა მოხელესო. აქ სხვა მუხლით უნდა ვიხედომდებოდეთ, იქ სხვა-თაო. ამაზე მოსამართლემ არავითარი პასუხი არ მისცა ვეყოს და ოცის წოთის შემდეგ წაიხიბა განა-ჩენი, რომლის ძალითაც ნიკოლაძე ერთის თვისი ვადით უნდა დაატუსა-ლონ. პირი დია დავერჩია ყველას, რომ არც ექილი ბრალდარა მოსამართლემ და არც ბრალდებულს მის-ცა ნება უკანსენილის სიტყვის თქმა.

მეორე საქმეში-კი გამართლეს ნი-კოლაძე. ვაგართლებდნენ, მამ რას უზამდნენ, როდესაც ნიკოლაძე ქა-რებისაგან 25—30 ნაბიჯზე ბანაობა

და. ამ სიზარტყან როგორ დაი-რეკოდა ან წინაა და ან წესივრება? ბაჟოფელი

ს.ო.შ. ახალგორი. ქანის საღვე-რიდგან რომ ქანის ხეობას შევკეთო, ვიბარო სოფ. მუხრანში, ქაიკორის და ოძისი, მიზანდებობით სოფ. ახალ-გორს, რომელიც ქანის საღვერზე 28 ეგერსით არის მოზარდებული. პოლკან იოსელიანის მოწმებით, ახალგორი წინაჲ ქალაქი ყოფილა, დარჩებულა ეს ქალაქი მეფის საფრმაჲ 1ს დროს მებრე საუკუნეში ქანისტეს მასკლამ-დე. უწინდელს დროს ახალგორში სომეხებს და ქართველებს ვინაჲ უქ-ხოვრიათ ისრაილებსაც, ხოლო დღეს იმითა კვალა აღარა სჩანს. სომეხ-ნი დღესაც კომლამდე და ქართ-ველებს-კი—თუ კომლამდე. ეს სო-ფელი წინაჲ ქანის ერისთავების რე-ზიდენცია ყოფილა. წელს მთავრო-ბამ ქანის ბოქაულის საბინადროდ განაღ.

ახალგორს ქანის შუა წელი უქი-რებს, აღებ-მიცემობისათვის მეტად მოხდენილი აღგია და, როგორც ძველს დროში, ისე ვინაც აღებ-მი-ცემობით ვაბთქმული ყოფილა და არის, ასე რომ სიმღერითა და ვაქ-რობით დღეშეთს ბევრად უკან დას-ტოვებს. წინაჲ ვაქრობისათან ვერ-რობაც სკოლითა, მაგრამ ეხლა ეგ ხელობა განდევნილია და მარტა სხვა-დასხვა ვაქრობას მისდევნენ. ბაზრის-დღესანიანა, მიკიტრისათა, საწერი-მანოსი შეიდა; არის მექედელი, ხა-რაზებელი, ჩილანგდარიც და სხვა-და-სხვა მოხელეცნი. უფრო ბევრი ხე-ლოვანი შეწყვირდა ახალგორს, რო-გორც მაზარდს სოფელს და დაბას, მაგრამ ხელისუფლებს ვერ იხერხენ. მ-კ-ე თუ არა ხელისანი, მაშინვე ხარკ-ს იღებენ, ცხოვრების უპირებენ და იძუ-ლებულია უსაწყემ გაიქცეს. ეს კარგი არ არის. პირი-კითხა, ხელისანს უნდა იზიადდნენ სხვა დასხვა ღონისძი-ებით.

მცხოვრებთა უმეტესი ნაწილი შე-ძლებულადა სქოვრებს ორსართუ-ლიანს სახლებში, გამოუსულან უმეტე-რიდამ და სწავლა-განათლებას ეტან-ებიან. უმეტესი ნიკოლა-კი სიღატაკე-შია, სქოვრებენ ორსართულიანს ბანანს სახლებში, უმეტესობა-ცრუ-მორწმუნებობაში ჩაფულულან და ყო-ველსავე უბედურების დროს ყრბთა ღმერთებს მიმართავენ ხოლმე. მაგა-რითაღ, ამას წინაჲ ახალგორელების ეყენებს ოდნე სტყვეამ დაპყრა. შე-შინდა უმეტესი ბრბო, შევაროვა მამასახლისმა ხალხი და, შემდგომად დიდის ყაყანისა, დასწრეს განაჩინა და ყველა მოვალე ვახაფს, რომ კო-რა უმჯობე არც ცხენი დასქვალან, არც ტყუდგან ფოთლი მოიტანონ ძრო-ხისათვის და არც სხვა რამე საქმე ვაკეთონ.

8 ივლისის სამხების უქმე იყო. ქა-რთველი ჩვეულებისამებრ საქმიანობ-დნენ. შევაროვდნენ მუცელ-ღმერთე-ში, დღურებს ყველას ვაზით ხელში და გირაობე გამოიტანეს ოჯახებში-დამ. ნეტა რას უმერებთან ამ გირა-ობებს?—ავიგარებენ, როგორ აუთიაკებში? და ჰაზარეს დასძახიან.

უცნაური ხელი აქვს აქაურს სოფ-ლის მოხელეს. საზოგადოდ ახალგო-რელ მოხელეებს ამ სამსახურის შეს-რულებამდინ საყვედურით ვაქე ვე-რებთ, ან სამსახურს ცხობთ გათა-

ვებენ, ან საყვედური ხომ აუცილებ-ლი იქნება ხოლმე მაინც.

წინაჲ ახალგორელები ლეთის მო-სავი ხალხი ყოფილა. ყველა გავრუ-ლობას თითო პანა-პატარა ეკლეს-ლია უმეტესია. დღეს შეიდა საღვე-რულია ეკლესია არის ახალგორში ორ საერთო ეკლესიას ვარდა (ერ-თი სომეხისა, მეორე ქართველისა). ეს-ლა-კი ამათა სასაგება ღმერთ-მა შეინახოს.

ყველან, განსაკუთრებით იმერეთ-ში, საზოგადოებას აქვს სასოფლო-კანცელიარი, ჰკავს მურელო და მუ-დანი ნაზარი კანცელიარისათან. ახალ-გორი-კი, რომელსაც ქალაქობა შე-წყვირა, ყველა ამავეს მოკლებულია. სხვა არა იყოს-რა, მარტო ბუქის-ფული რომ მაზანბარია ამ საქმეს, ისიც კარა; ან საყავსო რომ იჯა-რითი ვასტენ, როგორც მარშან, და საერთო სასწორი გამართონ, ამათ შემოსავალი კანცელიარსაც ვაკე-თებს და ბევრ სხვა კეთილს საქმესაც წარუდგება წინ. მაგრამ ვინ არის პატ-რონი? ყველა პარად ინტერესებს ექმებს, ყველა ფული ღმერთად გ-უხვდა.

ახალგორი მეტად ვიწროთაა გემ-ნებული. სიბინძურე დიდი, ნამტურ-მუთაზარში. მახრის ექიმმა არღნე-ჯერამე შენიშნა ესა, უბრძანა, ვისიც სილი იყო, რომ სისუფთავე დაეკე-რათ უფრო, მაგრამ იმის სიტყვა დარ-ჩა ხმად მღალდებელისად უღანისოა შინა. მით უფრო საკროა ახალ-გორის სისუფთავე, რომ მიუღეს ხე-ობას მუდმივი მცოდნეობა აქვს სო-თან. სამაზრო, საგუბერნიო ქა-ნობებში მიმავალმა ხალხმა ახალ-გორი უნდა ვიაროს. ერთის სიტ-ყვით, ახალგორი გზა აღგია და ადელი „მესაძლებელია რომელიმე სენი აქედან მიუღეს ხეობას გადა-ვიდეს. საკროა ფიტელი ყურადღე-ბა მიექნეს ახალგორის სანტიარულს მდგომარეობას.

ჩვენდა სსამაგორად, ახალგორს ნაკლებდენებასთან ერთი თვალ-სა-ჩინო ღირსება აქვს. ეს ღირსება ის არის, რომ სწავლა-განათლებას ეტანება. ბეკში კარვად იცის საღ-ვილო წყრილი, ვაგებრებული აქვს ვეფისი-ტყალისანი, ყარამანიანი; ზოგ-ნი მატელოს დროს წიფნისა და ვა-ზეთის კითხვას ეტანებიან და გონებას ინსნიან. წერა-კითხვა თითქმის ყვე-ლი აქვს. ლამარაკობენ უმეტეს ნაწილად ხალხს ენაზე: ქართულს, სომხურს და ოსურს.

შედ სოფლის საზოგადოებას: ალე-ლისას, იკოსისას, წიქოლისას, ბო-ლისას, ძველეთისას, ოძისისას და ახალგორისას აქვს გამართული და ახალგორში ერთ-კლასიანი საერო სასწავლებელი, სწავლობს ეს ოთხ-ნიო სწავლებელი და სწავლობს 30 ახალ-გორელი ყმაწვილი. დანარჩენ ექვსს საზოგადოებისათვის არავითარი სარ-გებლობა არ მოაქვს, ასე რომ ყო-ველ-წლიე იმითი 600 მანეთი იფლან-გება ტყუილად. ამ ოთხის წლის სკოლის არსებობამ ადრია ბეგერი სხვა-დასხვა მოსაზრებანი და წამო-ყენა ის აზრი, რომ სკოლა ვადატე-ლი იქმნას ან ს. ოძისში, ან ს. იკოსში. ამ აზრს ხელი შეუწყო ოძისის მებებარემ, თ. ზ. ც. ერის-თავმა, რომელმაც სხვა მებებარის-გან შეიყვანა და სკოლისათვის ალაგი და შესწირა ოძისის მომავალს სკო-ლას. სკოლის გადატანა მიწოდებით

აქვს იმას დამარცხებელს, თ. აბელ-ჩილდეს შილს, და არც ერთი ვერ-ეს საქმე-როგორ გადასწყდება.

მაყისელი

წერილი ამაზე

— დღესამი, იჭურის ვასტების სი-ტყვით ამას წინაჲ შედგეი შეისივკვა ყოფილა. ამ რეა წლის წინაჲ ვიადე სურთომოდღარს ვკარა დაუწრას ერთს ემსწავლს, მამული-მეპატრონისა ქალზე, რომელსაც სკეფარი დუქანი ჰქონია. ვკარა-წინაჲ შედგეი საღვერსანი მეგობ-რისაერთი წასუფან ჰქალე ვაგეთ ქარ-წინების ნადიმით საღვერსწავლავა. ნა-დამის დასრულებისას საღვერსანი რა-განსწავლავ შედამარგებულს, ემსწავლა ჰკე წამოდღარა სოფრადგან, მალტო-გაღვერსამ და გამწრდა. ამის გამო, რასაკვირვება, ყველანი წამოდღარს, უმეტესათ ემსწავლა გაცი, მაგრამ ვრსად ვაგე ვამოდღარა. მეტად განსწავლავი დაბრუნებულა თავისას. გუგლავა ერთს დღეს, თათეს, წელაწელს, დასასრულ, რამდენსაჲ წელაწელს და საღვერსად სუ-რთომოდღარა ვაგე ვრსად ვრსად, თავ-დასრუებული ემსწავლა ქალა შეიარებათ თავისას სუადრს, მამის დუქანს მართა და გამკება დუქანი და წუი, უყინარ-და ცსოვრება უტარება. წარსულს წელს ამ ქალს ვასწავლება ვიადე ემსწავლა გაცი და ვასწავლავს იმისა შიროვა. ქრისთ მერ რეა წელს ვასწავლობა მთ-მისწავლავს ქალს სურთომოდღარა ვარდავლადი ჰგონება და მატომ თან-სიმათა გამოუსწავლება მეორედ ვასო-გებრება უკანდა. ქარაწინების წინა-დადეს, დუქანში მისულა ვიადე გაცი და დუქანისას სსწავლა ქალისათვის. ეს ვა-დავ ქალის ქრისთ ვამოდღარა. ამ გაცს საღვერსად ვრსადგან და ვიადე ქალა შეუქ-ნიდა და ვრსად დაბრუნებულა მამოდღარს, რათს მოურადგეს თავისას ცრადს და თან წაიყვანოს. ემსწავლა ქალი დაღის სამიოფრთხი ვაგე ვრსადგან.

— ბურღისში ვიადე ვამეტის წელს ემსწავლს პაქსი მოგუგავს თავი ამ მი-წეხით, რომ სივრცელე მოამგებელი

— ტაურს-ურეს ერთი ვიადე ვრსად მტე-რა ვამოდღარა. მამოდღარა ერთის მალა-ვიას პატრონის გამოუსწავლება თავისი მოამგებელს ვასწავლავს, რომ დღევადგან ჰამოდღარა ვრსადგან თქვეთიანს ტაურს-ურესს მსარება. ასეთის მსარებას ვასწავლავ-ლებს მისწავლავს ამ გაცს შედგეი ვარე-მოვას დაუსწავლება: ყველა ქალი, რო-მელიც-კი ტაურს-ურეს ვტარებს, სო-ფელსა და მამოდღარა მამოდღარა, თა-თი სწორებას უნდა ერთი წუთი დრო, დაღვი—სუთი წუთი. მადგან ჩემიან სულ თარეტი ქალი მასწავრებს, ყვე-ლია, მამოდღარა, სურთოდ რომ ვასწავლავ, ერთს სსთოს უნდა მამოდღარა ტაურს-ურესს სწორებას. თუ შედგეი ვამოდღარა ვამოდღარა ამ ვამოდღარა, რომ მე ყველს მამოდღარა დაღის შრომის ფასს ვეუთავა, მამოდღარა ვამოდღარა, რომ ვასწავლავ და ერთის სსთოს სსწავლავს ტყუილად ვასწავლავ.

დღესამა
1 აგვისტო
ბერლინი. ხმა დაღის, რომ ვრსადე მოლტე დათხოვნილი იქნა თავისი ვრსადე თხოვნის თანახმად ვაზის უმთავრესის შტაბის უფროსს თანამდებობისაგან. ეს მამაგი გამოცხადებული იმის სახე-

ლობაზედ გამოცემულს სამიწარტო-რა რესკრიპტში, რომელიც ყოვლად მოწაულე სიტყვებით არის დაწერი-ლი. ამასთანავე ვრსადე მოლტე და-ნიშნული იმ კომისიის თავმჯდომარე-რედ, რომელიც ქვეყნის დაცვისა და დავარების ზრუნვაშია. ვაზის უმთავ-რესის შტაბის უფროსად-კი ვრსადე ვრსადე დანიშნული.

2 აგვისტო
პიბერაშტში. თავადი ვაგე ვრსადე, რომელიც ზურგის ვაზში ირიცხებო-და, ასტრახანის ვებერნატორად და ყაზახის ვაზის უფროსად დანიშნა.

მანა. აქაური ვაგე ვრსადე თანავარ-ბით ისტინებენ ერთს წლის შეს-რულებას იმას ვამოდღარა, რომ ვრსადე კაბრეგისამ ბოლგარის მთავრობა დანიშნა. ხოლო ოფიციალური ვაგე-თები არაერთს ვამოდღარა, ვარდა „Sonn-tags Zeitung“-სა, რომელიც იმ აზრისაა, რომ კაბრეგის მმართველო-ბას, ვრსადე ვარდა, არავითარი სარ-გებლობა არ მოუტრნია ბოლგარი-ისათვის.

როში. რუსეთმა, ვრსადე, დიდ-მა ბრიტანიაჲ, ავსტრი-ვენგრიაჲ და ისპანიაჲ ვამოდღარა, რომ მასსოგა-ში და იმას მიწა-წყალზე კაბრე-ლიაციები ვერ ვამოდღარა. ყველა სახელმწიფოებმა ეს ვარემოგება შედ-ველობაში მიიღეს და დასთანხმდნენ ამასთანავე იტალიის 25 ივლისის მოსაზრებას.

მასსოგიდამ მოსულა ოფიციალუ-რი ცნობები, რომ ერთის კაბრე-ლია და სმის პარტიკის ხელ-ძვეთი-ლებებს წინადადებე ვამოდღარა ვა-რო, რომელიც 800 ს ბამოდღარასა და ასსარტელებისაგან შესდგეო-და, დამარცხებული იმის გამო, რომ ასსარტელების ულარინათ, ვადა-სულან აბსინდეთი მხარეს და დას-ცემიან თავს იტალიელებს. სამი ოფი-ცერი მოუტრნის, დებებასა და ბა-მოდღარას საგანძობლად დაკლებ-ბია ხალხი.

ვეტერნარუსის ბირე, 29 ივლისი

სახელი	წმ.	წმ.	წმ.	წმ.
სუო-მანაიანი ოქრო	8	32	—	—
ტამარის ვერხვები	—	—	—	166 2/3
მანაიანი ვერხვები	—	—	—	1 30
5% პარიკის მანა-იანის სქესის მომგები	—	—	—	269 1/2
— მურობისა	—	—	—	251
გორავანის ფურცელი	—	—	—	—
ტფილისის პანისა	—	—	—	—
ქუთაისის პანისა	—	—	—	—
ტფილისის სურთო-მოდღარა	—	—	—	—

საკალენდარი. სიონიანი
ქვისტეს აქე რაქსე (1888) წელაწილია ქვეყნის შექმნიამ 7396.
ქველი ინი დე ტეტი ინი მე-14,
ამისი ქორი ინი ინი—480 წელი.
დაიწყო 1408 წ. და ოაგება 1940 წ.
ახალი ინი დე ტეტი ინი მე-4.
ამისი ქორი ინი ინი—მე-44
წელაწილია. დაიწყო 1844 წ. და ოაგება 2376 წ.
1888 წლის ზედ-ნაგება—25.
აგვისტო 31 დღეა არის.
3 დღე ოთხშაბათი. წამება რაჲდნ პირველ-მორჩილს. კოლდ. წმ. სტეფანე პირ-

